

L-EWWEL SENA

STORJA

HIN: Siegha u nofs

Isem: _____

Klassi: _____

1. Hares lejn dawn is-sorsi u għid għal kull wiehed jekk dan huwiex sors primarju jew sekondarju.

Sors A: Programm fuq ir-radju dwar l-istorja

Sors B: Manuskrutt tal-Medjuevu

Sors Ċ: Statwa ta' żmien ir-Rumani

Sors D: ritratt antik

(Total: 4 marki)

2. Wiegeġb dawn il-mistoqsijiet.

2.1 F'liema seklu qegħdin nghixu? _____(1)

2.2 Xi jfissru l-ittri W.K. ? _____(1)

2.3 Xi jfissru l-ittri Q.K. ? _____(1)

2.4 F'liema sekli jaqghu dawn is-snin?
eż: 560 W.K. is-6 seklu W.K.

2.4.1 328 W.K. _____ (1)

2.4.2 41 Q.K. _____ (1)

2.4.3 134 W.K. _____ (1)

(total 6 marki)

3. Sib SITT żbalji f'dan il-paragrafu u aghmel sing tahtom. L-ewwel wahda hija eżempju.

Jien tfajjel nghix **fil-preistorja**. Ghandi ghaxar snin. Ilbieraħ qomt kmieni, xghelt ir-radju u mort niehu banju. Mort għall-kaċċa ma' missieri. Hadna s-senter magħna. Ommi stennietna niġu lura bil-karozza tal-linja. Kif wasalna, xgħlet il-kuker tal-gass u kilna xi ħaġa tajba. Flgħaxija morna kollha sat-tempju biex nisimgħu l-quddies. Wara qgħadna naraw programm sabiħ fuq it-televisxin u morna norqdu.

(Total: 6 marki)

4. Ikteb jekk hux VERU jew FALZ.

4.1. Il-gwerer bejn Ruma u Kartagħni jissejhu l-Gwerer Puniċi. _____

4.2. Fi żmien ir-Rumani, Malta kienet magħrufa għall-produzzjoni tal-ghasel. _____

4.3. It-tempju f'Tas-Silg kien iddedikat lil Zeus. _____

4.4. Ir-Rumani kienu jemmnu f'alla wiehed. _____

4.5. Il-fdalijiet ta' San Pawl Milqgħi jinsabu f'Burmarrad. _____

4.6. Ruma u Kartagħni gġieldu erba' gwerer kbar kontra xulxin. _____

4.7. Il-Kartageniżi kienu gējjin mill-Afrika t'Isfel. _____

4.8. Fi żmien ir-Rumani kien hemm hafna nies jgħixu fir-Rabat (Malta). _____

4.9. Ġulju Ċesri għamel hafna rebħiet fl-Ingilterra u Franza. _____

4.10. Is-soċjetà Rumana kienet maqsuma bejn is-sinjuri u l-foqra. _____

(Total: 10 marki)

5. Wieġeb dawn il-mistoqsijiet.

5.1. L-Imdina ħadet l-isem li għandha fi żmien (ir-Rumani, il-Kartaġenizi, l-Gharab). (1)

5.2. Il-lingwa Maltija hija lingwa (semitika, rumanza, tewtonika). (1)

5.3. Fdal importanti ta' żmien Puniku huwa ċ-ċippus. Fil-Gżejjer Maltin instabu (3, 2, 4) ċippi bħal xulxin. (1)

5.4. Għaliex il-fdalijiet li nsibu mill-qedem huma importanti għall-istudju tal-istorja?

(2)

5.5. Aghmel sinjal taht it-**tlit** postijiet fejn instabu fdalijiet ta' vilel Rumani. (tas-Sliema, iż-Żejtun, ir-Rabat, San Ġiljan, San Pawl Milqghi, Hal Tarxien) (3)

5.6. Semmi post fil-Belt Valletta fejn jitqieghdu fdalijiet tal-fuhhar mill-passat halli jkunu jistghu jarawhom in-nies.

(1)

5.7. Ir-Rumani taw il-gżejjer l-isem ta' (Malta, Maltum, Melita).

(1)

(Total: 10 marki)

6. Hares lejn l-istampa u wieġeb il-mistoqsijiet.

Fl-istampa qegħdin naraw għar fil-Gżejjer Maltin.

6.1. Dan l-għar instab fil-limiti ta' (Birżebbuġa, Hal Luqa, Tas-Sliema) (1)

6.2. X'jismu l-għar li qieghed tara fl-istampa?

(1)

6.3. Dan l-għar hu ta' (Żmien il-Bronż, Żmien il-Preistorja, Żmien l-Għarab).

6.4. Semmi żewġ tipi ta' annimali li l-fossili tagħhom instabu f'dan l-għar.

_____ (2)

6.5. Fi Żmien il-Bronż inbena haġt difensiv madwar villaġġ preistoriku ftit 'il bogħod mill-għar li jidher fl-istampa. Dan il-post jismu (Borġ in-Nadur, Skorba, Hal Tmiem). (1)

6.6. In-nies ta' dawg iż-żminijiet kienu jagħmlu użu minn affarijiet (tal-plastik, tal-ħġieġ, tal-fuħħar). (1)

6.7. Kieku kont tgħix fi żminijiet preistoriċi, agħti raġuni waħda l-għala ma kontx tiegħu gost tgħix f'għerien bħal dawg li jidhru fir-ritratt.

_____ (1)

(Total: 8 marki)

7. Hares lejn l-istampa u wieġeb il-mistoqsijiet.

Fl-istampa qiegħed tara fdal li hallew lna r-Rumani.

7.1. X'qiegħed tara f'din l-istampa?

_____ (1)

7.2. L-oġġett fl-istampa jinsab f'mużew importanti tal-fdalijiet Rumani fir-Rabat ta' Malta. X'jismu dan il-mużew?

_____ (1)

7.3. Malta għaddiet f'idejn ir-Rumani wara li kienet f'idejn (l-Għarab, il-Feniċi, il-Kartaġenizi). (1)

7.4. Ir-Rumani kienu jhobbu jgħixu haġja komda. Nafu dan għaliex instabu fdalijiet ta' (banjijiet, supermarkets, uffiċini, gyms). (1)

7.5. Fil-Gzejjer Maltin instabu fdalijiet tar-Rumani li juru li fi żmienhom kien isir haġna (ħobż, għasir taż-żebbuġ, tkabbir tal-qoton). (1)

7.6. Kieku kont Malti tgħix f'Malta fi żmien Kajju Verres, ikteb fil-qosor għaliex Verres għandu jittella' l-qorti.

_____ (2)

7.7. Semmi fdal ieħor li nstab fil-Gzejjer Maltin ta' żmien ir-Rumani.

_____ (1)

(Total: 8 marki)

8. Hares lejn l-istampa u wieġeb.

8.1. Din il-lapida hija magħrufa bħala l-Ħaġra ta' Majmuna. Fejn nafu li ġejja minn żmien l-Gharab?

_____. (2)

8.2. Hafna Gharab jemmnu fir-religjon _____. (1)

8.3. Din ir-religjon xandarha (Mosè, Ġesù, Muḥammed). (1)

8.4. Liema kienu ż-żewġ religjonijiet l-oħra li, flimkien ma' dik tal-Gharab, bdew mir-regjun tal-Mediterran?

_____. (2)

8.5. Semmi żewġ affarijiet li l-iktar ifakkruna fil-ħakma Gharbija f'Malta llum.

_____. (2)

8.6. Aghmel sinjal taht il-post fejn instabu l-aktar fdalijiet ta' żmien l-Gharab f'Malta: ir-Rabat, Tas-Sliema, San Ġiljan. (1)

8.7. Il-mexxej tal-Gharab f'Malta kien jissejjah (il-prinċep, il-kaptan, il-qajd). (1)

(Total: 10 marki)

9. Aqra s-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

“Biex niktbu l-istorja jehtieg l-istudju u l-ghajjnuna ta' hafna nies. Fost dawn insibu l-arkeologi. Xogholhom huwa li jikxfu fdalijiet tal-imghoddi speċjalment daww minn żminijiet qabel ma kienet tinkiteb l-istorja. L-arkeologu jipprova jifhem l-użu li kellhom il-fdalijiet li jinstabu u b'hekk jurina kif kienu jghixu n-nies tal-passat.”

9.1. X'inhu x-xoghol tal-arkeologu?

_____. (2)

9.2. Ikteb tliet affarijiet li jista' jsib arkeologu waqt li jkun qiegħed ihaffer f'sit preistoriku.

_____. (3)

9.3. Sir Temi Zammit, arkeologu Malti, sab hafna affarijiet ta' interess fit-Tempji ta' Hal Tarxien. Dawk il-fdalijiet huma (sorsi sekondarji, sorsi primarji).

9.4. Għaliex taħseb hekk?

_____ (1)

9.5. Hemm hafna differenzi bejn il-bniedem ta' żmien il-preistorja u l-bniedem tallum. Semmi **tliet** differenzi kbar bejn żmien il-preistorja u ż-żminijiet li ngħixu fihom.

_____ (3)

9.6. Għaliex taħseb li għandna niehdu hsieb il-fdalijiet mill-passat?

_____ (2)

(Total: 12-il marka)

10. Hares lejn l-istampa u wieġeb il-mistoqsijiet.

L-istatwa li qiegħed tara fl-istampa saret fil-Greċja Antika.

10.1. Ta' liema materjal taħseb li hija magħmula din l-istatwa? (injam, irħam, bronż) (1)

10.2. X'turi din l-opra tal-arti fuq il-bniedem li għamilha?
_____ (1)

10.3. Din l-istatwa hija sors (primarju, sekondarju). (1)

10.4. Il-Griegi ħolqu (3, 4, 5,) stili ta' arkitettura. (1)

10.5. Platun, Sofokle u Aristotli kienu (skulturi, filosofi, pitturi). (1)

10.6. Aqta' sinjal taħt tliet oqsma li żviluppaw il-Griegi.

(It-telekomunikazzjoni, il-matematika, l-isport, id-drama, it-telefonija ċellulari, it-trasport pubbliku) (3)

10.7. L-isport f'għieh l-allat kien isir qrib il-muntanja (Pilatus, Everest, Olimpūs). (1)

10.8. (Sirakuża, Ruma, Kartagħni) kienet kolonja tal-Griegi. (1)

(Total: 10 marki)

11. Aghżel TNEJN u iktieb paragrafu ta' madwar 6 sentenzi fuq kull tema li tagħżel.

- 11.1. L-Eġittu u l-Eġizzjani tal-qedem
- 11.2. Il-Feniċi
- 11.3. Il-miġja ta' San Pawl f'Malta
- 11.4. Kif kien jghixu l-ewwel nies li ġew Malta
- 11.5. Żjara li għamilt f'xi tempju
- 11.6. It-twemmin tal-bniedem fil-preistorja

(8 marki x 2 = 16-il marka)